

ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Яцишин С. П.

Лучко М. П.

Тернопільська академія народного господарства

Радикальна ринкова реформа, що здійснюється в Україні, складні, і в багатьох питаннях, невипробувані шляхи переходу до господарського механізму нового типу, пошук методів оздоровлення економіки і забезпечення її збалансованості викликають інтерес до процесів розвитку управління підприємством в сучасних умовах.

При ринковій економіці питання забезпечення високого рівня ефективності господарювання посідають центральне місце в економічній політиці держави, формують стратегію і тактику основних виробничо-господарських об'єктів. Кризовий стан економіки України, дефіцит державного бюджету спонукають вітчизняних підприємців шукати власні шляхи забезпечення ефективності господарювання, використовуючи при цьому реальну економічну ситуацію в країні, яка виникла

процесі реформування її у ринкову систему. На першому етапі ринкової трансформації вітчизняної економіки основна увага приділялася процесам роздержавлення та приватизації майна державних підприємств, розвитку нових форм організації та управління виробництвом. У той же час питання забезпечення високого рівня ефективності господарювання залишалися без належної уваги реформаторів. Це призвело до того, що підприємства, які пройшли етапи приватизації та функціонують як підприємницькі структури, не завжди забезпечують високі результати діяльності. Рівень ефективності виробництва більшості підприємств низький.

Аналіз стану легкої промисловості, зокрема швейної її підгалузі у нових умовах, під час проведення нами досліджень виробничої діяльності, свідчить про загострення кризових явищ та невідповідність сучасним умовам.

Так, частка легкої промисловості у загальному виробництві промислової продукції в Україні скоротилася з 11,6% до 1,4%. Однак, швидкий оборот коштів та висока рентабельність продукції робить цю галузь дуже привабливою для підприємництва. Особливо треба відзначити, що легка промисловість завжди була дуже вигідною і для держави: вона формувала близько 15% надходжень до державного бюджету, забезпечувала роботою 7% загальної чисельності промислового персоналу та становила 2,4 % вартості основних виробничих фондів України.

Єдиним критерієм ефективності на мікрорівні, згідно думок ряду вчених-економістів, є прибуток. Такий підхід ґрунтується, насамперед, на економічній зацікавленості виробника в умовах ринкової форми господарювання в отриманні надлишку реалізованої вартості товарів над витратами їх виробництва й обігу у формі прибутку. Даний показник, безперечно, найбільше відповідає узагальнюючому критерію ефективності підприємства. Однак, як ми вважаємо, для нього характерні суттєві недоліки. На прибутку позначається вплив цін, коливання рентабельності, його збільшення може відбуватися не тільки за рахунок підвищення ефективності, але й через екстенсивне розширення виробництва, тобто виготовлення високорентабельної продукції та витіснення низькорентабельних виробів.

Тому, найповніше, на наш погляд, ефективність господарської діяльності підприємств, зокрема легкої промисловості, відображає показник собівартості продукції. Його рівень та динаміка характеризують різні сторони роботи підприємств, причому досягається це за рахунок економії матеріальних затрат, підвищення продуктивності праці, покращенні використання технологічного обладнання.

Собівартість продукції завжди вважалася одним із найважливіших показників фінансово-господарської та економічної ефективності. Нині ж він відданий на відкуп підприємств. На державному рівні увага до собівартості відсутня, хоча міністерства, головні управління (зокрема, легкої промисловості) не тільки не послабили увагу, а, навпаки, ретельно займаються вивченням собівартості у галузі. Причиною такого ставлення до одного із показників ефективності є те, що для досягнення мети максимального оподаткування підприємств – собівартість вищестоячими органами влади до уваги не береться. Відповідно, напарування обороту, прибутку різними податками виключає собівартість із ряду визначальних факторів впливу на фінансову стійкість підприємства. З року в рік спостерігалось зростання питомої ваги собівартості та зменшення рівня рентабельності та прибутку у вартості реалізованої продукції, що підтверджують дані рис.1. Однак, галузь вже пододала найглибшу точку кризи. Починаючи з кінця 1998 р. відбулися стабільні позитивні зміни.

Аналіз економічної літератури щодо собівартості продукції дає нам змогу простежити її зв'язки з економічною ефективністю виробництва та визначити її як грошову форму витрат підприємства. Звідси, основою собівартості та підґрунтям ефективності є витрати, що відображено на рис.2.

Отже, є необхідним дослідження процесів зниження ефективності

господарювання в умовах перехідної економіки, виявлення причин, які гальмують реформування економіки, знижують ефективність реформ та результати господарювання. В першу чергу це стосується ефективності управління витратами виробництва на швейних підприємствах України. Пошук шляхів зниження витрат виробництва у сучасних умовах слід розглядати як фактор підвищення прибутковості та ефективності роботи підприємства, забезпечення їх стабільності в ринковій середовищі, розширення можливостей внутрішньовиробничої реструктуризації відповідно до зміни кон'юнктури ринків збуту швейної продукції

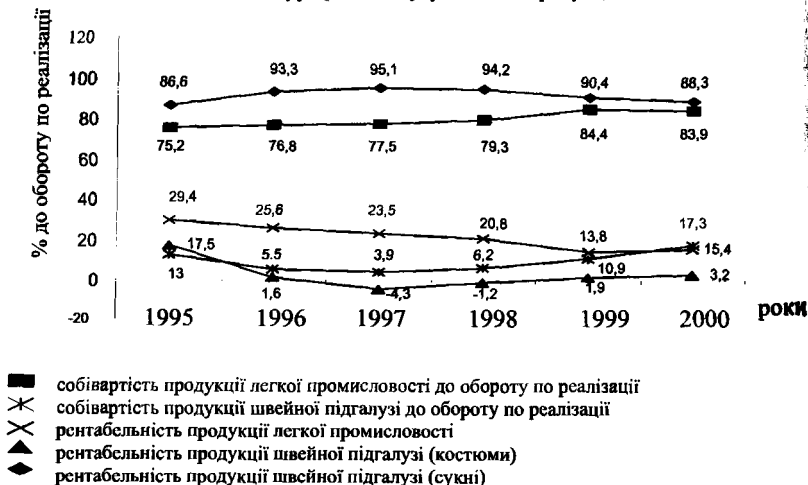

Рис.1. Динаміка собівартості продукції та рентабельності легкої промисловості та швейної підгалузі

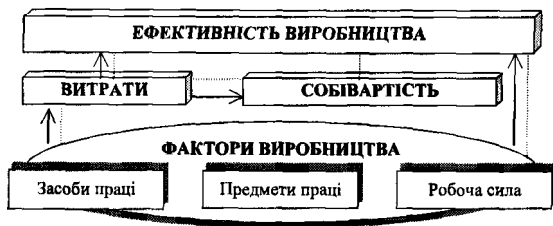

Рис.2. Взаємозв'язок показника собівартості з факторами ефективності виробництва.

З огляду на зарубіжний досвід питанням раціонального управління витратами на рівні промислових об'єктів постійно надається велика увага з боку менеджерів та власників фірм, компаній тощо. При цьому за останні роки у розвинутих країнах спостерігаються значні зрушення у сфері управління витратами виробництва. Зокрема, на підприємствах формується досить чітка система менеджменту, яка займається питаннями обліку, оцінки ефективності використання витрат на різних ділянках виробничого процесу, виробленням стратегії і тактики їх зниження. Величина витрат у

багатьох випадках визначається як головний критерій у виборі варіантів розвитку підприємств.

У вітчизняній практиці більшість досліджень у сфері витрат виробництва здійснені в умовах командно-адміністративної економіки, коли основна увага приділялася обґрунтуванню методів і форм обліку витрат виробництва, залишаючи недостатньо вивченими методи управління витратами. Значною мірою це пояснюється тим, що в умовах такої економіки витрати діяльності виконували в основному пасивні функції у забезпеченні ефективності виробництва. Основні завдання по зниженню витрат доводились усім підприємствам у директивному порядку, що носило формальний, відірваний від реальної ситуації на виробництві, характер. Тому підприємства намагалися приховувати свої можливості по зниженню витрат, оскільки їх неможливо постійно знижувати без удосконалення виробничих процесів.

Сучасні умови господарювання ставлять нові вимоги до управління витратами як з боку держави, так із сторони власників підприємств. Ринкові відносини стимулюють виробників товарів на підвищення ефективності виробництва, якості та конкурентноздатності продукції. Перехід до такого типу відносин зставляє підприємство орієнтуватися на ринковий попит, на загальне зниження витрат виробництва, яке сприяє одержанню високого доходу.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДОНЕЦЬКА МІСЬКА РАДА

*Присвячується
65-річчю
Донецького національного
університету*

ПРАЦІ

ДРУГОЇ МІЖНАРОДНОЇ
ТРЕТЬОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ

**“УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: ГЛОБАЛІЗАЦІЯ,
ПІДПРИЄМНИЦТВО, СТАЛЕ ЕКОНОМІЧНЕ
ЗРОСТАННЯ”**

Частина 2

Донецьк - 2002

Праці Другої міжнародної третьої всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих учених “УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ПІДПРИЄМНИЦТВО, СТАЛЕ ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ”. Частина 2. / Ред. кол. Ступін О.Б. (голова), Александров І.О. (заступник голови) та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2002. - 360 с.

Доповіді наукової конференції містять результати досліджень у галузі теорії і менеджменту, економіки територіальних і виробничо-комерційних систем, екологічної економіки і її глобалізації, економетричні методи менеджменту і його різних напрямків.

Роботи в основному друкуються в авторській редакції, в збірці максімально зменшено втручання в обсяг та структуру відобраних до друку матеріалів. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надано в рукописах, та залишає за собою право не розподіляти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, які розглянути на конференції. Прізвище та ініціали наукового керівника підкреслені.

Редакційна колегія: Ступін О.Б. (голова), доктор технічних наук, Александров І.О. (заступник голови), доктор економічних наук, Амоша О.І., член-кор. НАН України, Бритченко Г.І., доктор економічних наук, Коровина З.П., доктор економічних наук, Лукьянченко Н.Д., доктор економічних наук, Макогон Ю.В., доктор економічних наук, Християнівський В.В., професор, Белявцев М.І., кандидат економічних наук, Краснова В.В., кандидат економічних наук, Черниченко Г.О., кандидат географічних наук.

Секретаріат: Ахновська І.О., Подольський Р.Ю., Половян О.В.,
Тофан А.Л., Трегубов О.С.

Скопенко Н.С. ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ЗАДАЧ	198
Снігова О.Ю. МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	200
Сухий О.О. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ	203
Трегубов О.С.ПРОБЛЕМА ВИБОРУ ПОКАЗНИКІВ РІВНЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ В ПРОМИСЛОВОСТІ	205
Трубнікова А.Г. ПІДХОДИ ЩОДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	208
Хлопонин А.А., Зотов С.В. ОСОБЕННОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАЛОГО БИЗНЕСА В МАШИНОСТРОЕНИИ	210
Хомицький А. І. НОВІЙ УКРАЇНІ-НОВУ ЕКОНОМІКУ	212
Чаус Г.І.СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ	215
Чернелевський Л.М., Швайко О.В.ШЛЯХИ ВИЯВЛЕННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗЕРВІВ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ	218
Чуприна О.В. ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ И ЕГО РАЗВИТИЯ	220
Чуркина Е. С. ПРОБЛЕМЫ ТЕОРИИ ЦЕНЫ И СОВРЕМЕННОГО ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ	222
Шевченко О.М. РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКЕ	226
Шишняк Т.Ю. КОНЦЕССИОННАЯ ФОРМА УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ И МУНИЦИПАЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ: СОСТОЯНИЕ И ВОПРОСЫ	229
Шевченко П.А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ И ОЦЕНКЕ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИИ	230
Щетініна Л.В.ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО – ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	232
Якушкин А.И., Бердник О.Б. ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ МЕТОДОВ КОЛЛЕКТИВНОЙ МЫСЛЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЛЯ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ В СФЕРЕ НОВАТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНА	236
✓ Яцишин С.Р. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	238